

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

ปัญญาประดิษฐ์กับการนิเทศภายใน: แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา Artificial Intelligence and Internal Supervision: A Strategy to Enhance the Effectiveness of Educational Administration

อภิรตรี ทรัพย์ประวัตติ

โรงเรียนวัดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1

บทคัดย่อ

ในยุคปัจจุบัน การบริหารสถานศึกษาถือเป็นความท้าทายของผู้บังคับการ ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้อง และเข้ากับแนวโน้มทางเทคโนโลยีดิจิทัล โดยเฉพาะการนำเอาปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) มาประยุกต์ใช้กับการบริหารการศึกษาภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน กิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน และหนึ่งในกระบวนการขับเคลื่อนที่สำคัญคือ “การนิเทศภายในสถานศึกษา” ซึ่งมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนไปสู่คุณภาพที่ดีให้แก่ผู้เรียน บทความนี้ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ในการพัฒนาคุณภาพและส่งเสริมประสิทธิภาพของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และชี้ให้เห็นว่าการนำ AI ไปใช้ในกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น สามารถช่วยลดภาระงานที่ซ้ำซ้อนของผู้บริหาร เพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารที่ดี และส่งเสริมการใช้ข้อมูลต่าง ๆ ในการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างโปร่งใสมีประสิทธิภาพ นำไปสู่ผู้นำในการเปลี่ยนแปลงยุคใหม่ ที่พร้อมขับเคลื่อน สนับสนุน และส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากลและรองรับการศึกษาในอนาคต

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์, การนิเทศภายใน, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

In the present era, educational administration has become a significant challenge for organizational leaders. Modern school administrators are required to adapt to the rapid advancement of digital technology, particularly by applying Artificial Intelligence (AI) to internal educational management. This integration aims to enhance operational efficiency and support a wide range of school activities. One of the key driving processes in this context is internal supervision, which plays a vital role in improving the quality of teaching and learning, ultimately leading to better student outcomes. This article aims to examine the feasibility of applying AI to systematically enhance the quality and effectiveness of internal supervision in schools. The study highlights that integrating AI into internal supervision can reduce repetitive administrative tasks, improve communication efficiency, and promote transparent and effective data-driven decision-making among school

administrators. These outcomes contribute to the development of new-generation educational leaders who are capable of driving, supporting, and promoting internal supervision through AI. Such leadership fosters the advancement of educational management toward international standards and prepares the education system for future challenges.

Keywords: Artificial Intelligence, Internal Supervision, Educational Administration

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลให้ระบบการศึกษาไทยมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยี และด้านกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา คณะครูและบุคลากรในองค์กรจึงต้องหาแนวทางในการพัฒนาตนเองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและเท่าทันต่อยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน โดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔)พ.ศ.๒๕๖๒ แก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติ “มาตรา ๔๗ ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา

การนิเทศภายในสถานศึกษาถือเป็นกระบวนการหลักที่สำคัญในการปฏิบัติของผู้นาองค์กร เพื่อส่งเสริมและพัฒนาระบบการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในที่เกิดขึ้นต้องได้รับความร่วมมือจากคณะผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในโรงเรียน ช่วยกันวางแผนปรับปรุง ช่วยเหลือ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพไปสู่ผู้เรียน และสามารถเรียนรู้การเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้การเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงตามนโยบายการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้ ปัจจุบันการบริหารจัดการด้านการนิเทศภายในสถานศึกษาแต่ละแห่งยังขาดประสิทธิภาพในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านการส่งเสริมสนับสนุนกระบวนการนิเทศ ด้านการอำนวยความสะดวกเพื่อสร้างความสะดวกให้แก่ครูผู้สอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการเก็บข้อมูลเพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข และด้านการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับผู้รับการนิเทศ ทำให้การนิเทศภายในกลายเป็นกระบวนการบริหารจัดการที่ซับซ้อนขาดข้อมูลในการช่วยสนับสนุน ไม่โปร่งใสมากกว่าเสริมสร้างกระบวนการในการพัฒนาอย่างแท้จริง ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญอย่างมากในการปรับเปลี่ยนระบบการศึกษาไทย “ปัญญาประดิษฐ์” จึงถือเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพในการวางแผนจัดการข้อมูล การคิดวิเคราะห์ข้อมูล และการตัดสินใจได้อย่างมีระบบ ปัญญาประดิษฐ์สามารถเรียนรู้รูปแบบจากข้อมูลจำนวนมาก ทำให้สามารถช่วยผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผน ติดตามวัดประเมินผล และปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการพัฒนาระบบการบริหารจัดการนิเทศภายในโดยใช้ AI ยังสอดคล้องกับ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ด้านการปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเฉพาะแนวทาง “การขับเคลื่อนการบริหารการศึกษาโดยใช้ข้อมูล (Data-Driven Management)” และ “การใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการเรียนรู้และการบริหารจัดการศึกษา” (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) การประยุกต์ใช้ AI เพื่อยกระดับการบริหารงาน ด้านการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงไม่เพียงตอบสนอง

ต่อความจำเป็นในระดับปฏิบัติการของโรงเรียน แต่ยังเป็นการสนับสนุนเป้าหมายของประเทศในการสร้างระบบการศึกษาที่มีคุณภาพ ยืดหยุ่น และก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง

บทความวิชาการฉบับนี้มุ่งเน้นการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ เพื่อเสนอแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา โดยนำเอา AI เข้ามาช่วยสนับสนุนกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาในด้านต่างๆ เน้นให้เห็นถึงกระบวนการทำงานที่มีศักยภาพของปัญญาประดิษฐ์ ที่จะสามารถช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาพบแนวทางในการบริหารจัดการระบบนิเทศภายในสถานศึกษาแนวใหม่ เพื่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาที่มีความทันสมัยตามแนวทางการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารสถานศึกษากับปัญญาประดิษฐ์ (AI)

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการวางแผน การจัดการ การกำกับดูแล และการประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ โดยมุ่งเน้นการจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ อาคารสถานที่ และสื่อการเรียนการสอน" (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีการวิเคราะห์หาข้อมูล โดยนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน จึงจำเป็นต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้นำทางวิชาการในการบริหารจัดการองค์กรแบบสมัยใหม่ให้มีประสิทธิภาพ คุณลักษณะ และบทบาทของผู้นำการเปลี่ยนแปลงเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความชำนาญในด้าน 1) ผู้บริหารต้องทำความเข้าใจกับการเปลี่ยนแปลง 2) ผู้บริหารต้องสร้างการเปลี่ยนแปลง 3) ปฏิรูปผู้บริหารต้องเป็นนักคิด นักพัฒนา ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับมือกับเปลี่ยนแปลง 4) ผู้บริหารต้องเป็นตัวแทนความเปลี่ยนแปลง 5) ผู้บริหารต้องบริหารงานแบบประชาธิปไตย 6) ผู้บริหารต้องเป็นผู้ประสานงานในองค์กรให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น 7) ประณีประนอม ผู้บริหารต้องพยายามไม่ให้ผู้บังคับบัญชาเกิดความขัดแย้งในองค์กร 8) ประชาสัมพันธ์ ผู้บริหารต้องสนับสนุนให้ทุกคนจัดทำรายงานผลการดำเนินงาน 9) ประชาสงเคราะห์ ผู้บริหารต้องให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานทุกเรื่อง มีการประสานงานกับหน่วยงานอื่นเพื่อให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานการพัฒนาบุคลากรจะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทุกคนมีความก้าวหน้าในอาชีพอยู่เสมอมีการให้อภัยเพื่อนร่วมงานไม่มีการดักเตือนอย่างรุนแรงผู้ร่วมงานจะมีความสุขมากในการทำงานและเป็นกัลยาณมิตรกับทุกคน (รัฐภาภรณ์ ทิพย์กาญจนรัตน์, 2563)

ปัญญาประดิษฐ์ หรือ Artificial Intelligence (AI) หมายถึง เทคโนโลยีการสร้างความสามารถให้แก่เครื่องจักรและคอมพิวเตอร์ ด้วยอัลกอริทึมและกลุ่มเครื่องมือทางสถิติ เพื่อสร้างซอฟต์แวร์ที่แก้ปัญหาที่สามารถเรียนรู้ เลียนแบบความสามารถของมนุษย์ที่ซับซ้อนได้ ในบางกรณีอาจไปถึงขั้นเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565 –2570) สำนักราชบัณฑิตยสภา (มติวันที่ 28 มิถุนายน 2562) ได้จำกัดความปัญญาประดิษฐ์ว่าเป็น สาขาหนึ่งของวิทยาการคอมพิวเตอร์ ซึ่งเน้นเรื่องที่จะทำให้คอมพิวเตอร์ทำงานได้ใกล้เคียงมนุษย์มากขึ้น เช่น การแปลภาษาด้วยเครื่องระบบผู้เชี่ยวชาญ วิทยาการหุ่นยนต์ การรู้จำแบบการรับรู้เชิงมนุษย์ (human perception) AI เป็นระบบประมวลผลที่มี ต้นแบบมาจากโครงข่ายประสาทของมนุษย์ สามารถเรียนรู้และเพิ่มประสิทธิภาพการประมวลผลได้ตามจำนวนข้อมูลที่เพิ่มขึ้นผ่านกระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งสามารถจดจำ คิดวิเคราะห์

เรียนรู้ข้อมูลต่างๆที่ซับซ้อนได้อย่างรวดเร็ว (deep learning) เสมือนระบบสมองของมนุษย์ จึงอาจเรียกได้ว่า “สมองกลอัจฉริยะ” (ขวัญชนก พุทธจันทร์, 2563)

ดังนั้นการบริหารจัดการการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ ควรเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเป็นผู้นำทางการเปลี่ยนแปลง การขับเคลื่อนให้เกิดการบริหารจัดการองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดระบบการทำงานด้านวิชาการ โดยเฉพาะการนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในงานบริหารฝ่ายงานวิชาการที่เป็นหัวใจสำคัญในการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ

แนวทางของผู้บริหารในการนิเทศภายใน

การนำ AI ใช้ในการบริหารจัดการ การนิเทศภายในสถานศึกษานั้นล้วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างมีประโยชน์มากมาย ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ และนวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและอำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภคพร เลิกนอก, 2563) โดยการออกแบบให้เห็นถึงบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีทั้งหมด 5 ขั้นตอนดังนี้ 1) การจัดระบบการนิเทศ หมายถึง กระบวนการนิเทศการศึกษาซึ่งเป็นการทำงานอย่างมีระบบแบบแผนและต่อเนื่องเป็นขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา 2) การวางแผนการนิเทศ หมายถึง การกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ 3) การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานนิเทศ การศึกษาให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพบรรลุวัตถุประสงค์ 4) การดำเนินการนิเทศ หมายถึง การดำเนินการนิเทศตามระบบที่วางแผนรวมถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการนิเทศ ตามวัตถุประสงค์และนโยบายของการจัดการศึกษาที่วางไว้ และ 5) การประเมินผลและการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนาระบบนิเทศ หมายถึง การตรวจสอบผลสำเร็จของการดำเนินการนิเทศกับวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่กำหนดไว้ (ศิริพร อิมชื่น, 2566)

กระบวนการประยุกต์ใช้ AI กับการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร

การนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นกิจกรรมที่ถือเป็นงานสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของครูและบุคลากรในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน เพื่อนำไปสู่การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ตามเอกสารของกรณาธิป ชินวงษ์ (2566) ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกคนใน โรงเรียน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียนมีการชี้แนะ ส่งเสริม ให้เกิดความกระตือรือร้นและ ใช้เทคนิคการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกันให้เกิดคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด ในส่วนของ ญาณี ญาณะโส (2562) ได้สรุปการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินการโดยมีการวางแผน ควบคุมการตรวจสอบเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยมีเทคนิค ชี้แนะ กระตุ้น ยั่วยุ ส่งเสริม เพื่อช่วยเหลือให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้านเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนด ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการนิเทศเป็นอย่างมาก

ต้องเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนกระบวนการนิเทศภายใน ซึ่งกระบวนการนิเทศที่ได้นี้จะนำพาครูและบุคลากรในองค์กรพัฒนา และขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้องเพื่อส่งเสริมให้เกิดคุณภาพการศึกษาที่ดีตามมาตรฐานการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้นำเสนอวิธีดำเนินการในการนิเทศการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีของการนิเทศเป็น 5 ขั้นตอน (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2562) คือ ขั้นที่ 1 การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ คือการกำหนดปัญหาและความต้องการในการพัฒนา ขั้นที่ 2 การวางแผนการนิเทศ คือ การกำหนดเป้าหมาย รายละเอียดของกิจกรรมการนิเทศ ขั้นที่ 3 การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ คือเป็นการสร้างเครื่องมือ และสื่อที่ใช้ในการนิเทศให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ขั้นที่ 4 การปฏิบัติการนิเทศ คือการดำเนินการนิเทศตามแผนการดำเนินการกิจกรรม และขั้นที่ 5 การประเมินผลและรายงานผล คือ การรายงานผลการประเมินผลการดำเนินงานของกิจกรรม แนวทางการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน ดังนั้นการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา จึงถือเป็นกิจกรรมในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในระบบการศึกษาจึงเป็นอีกหนึ่งแนวทางที่สามารถยกระดับคุณภาพการเรียนรู้และการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการนิเทศภายใน ซึ่งถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาครูและคุณภาพการจัดการเรียนการสอน AI สามารถเข้ามาช่วยผู้บริหารโรงเรียนวางแผนการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลครูได้อย่างมีระบบ ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และการรายงานผลแบบเรียลไทม์ ทำให้สามารถตัดสินใจได้อย่างแม่นยำและรวดเร็ว (Chen et al., 2020) และการนำ AI มาสนับสนุนการนิเทศภายใน ยังช่วยส่งเสริมให้ครูสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และทรัพยากรต่าง ๆ ได้สะดวกยิ่งขึ้น เช่น ระบบ AI ช่วยแนะนำสื่อการสอนที่เหมาะสมกับบริบทผู้เรียน หรือช่วยออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้เฉพาะบุคคล (Personalized Learning Plan) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดการเรียนรู้แบบเฉพาะบุคคล (Personalized Learning) ที่เป็นเทรนด์สำคัญในยุคดิจิทัล ทั้งนี้การนิเทศที่สนับสนุนโดย AI ยังเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เน้นการใช้ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ครูเกิดการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และสถานศึกษาสามารถขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาสู่มาตรฐานใหม่ได้อย่างมั่นคง (Ministry of Education, 2023) ในขณะที่ Miao, et al, (2021) ได้เสนอการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาใน 3 ด้านหลัก คือ ด้านการจัดการศึกษา ด้านการเรียนรู้และการประเมินผล และด้านการเสริมสร้างความสามารถของครูผู้สอน การนิเทศภายในสถานศึกษาที่นำปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI เข้ามาประยุกต์ใช้ทำให้การดำเนินการในการนิเทศภายในมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น AI สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่จากระบบสารสนเทศของโรงเรียน เช่น ผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน สถิติการเข้าเรียน การประเมินตนเองของครู หรือผลการสังเกตชั้นเรียน เพื่อช่วยผู้บริหารวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการพัฒนาของครูในเชิงลึก ทำให้การกำหนดเป้าหมายและแนวทางการนิเทศมีความชัดเจนและตรงจุด (UNESCO, 2021; OECD, 2021)

จะเห็นได้ว่าการนำปัญญาประดิษฐ์ มาประยุกต์ใช้ในการนิเทศภายในสถานศึกษานั้น ถือเป็นตัวช่วยที่ดีให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการวางแผนการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นระบบที่มีความแม่นยำ ทันสมัย เป็นการประหยัดเวลาในการคิดค้นกระบวนการที่ซับซ้อนให้มากยิ่งขึ้น สื่อให้เห็นถึงการยอมรับการเปลี่ยนแปลงและการเรียนรู้สิ่งใหม่ เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาในศตวรรษที่ 21 อีกด้วย

ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้ ผู้เขียนเห็นถึงแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วย AI แบ่งออกเป็นด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น 1. ด้านการวางแผนและวิเคราะห์ข้อมูล คือการนำ AI มาช่วยในการประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลผลการเรียนของนักเรียน สามารถช่วยวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ 2. ด้านการพัฒนาทักษะของครูผู้สอน คือการนำ AI มาช่วยในการรวบรวมข้อมูลต่างๆในการพัฒนาทางวิชาชีพของครูผู้สอน วิเคราะห์แนวโน้มและให้ข้อเสนอแนะเฉพาะรายบุคคลเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่อง 3. ด้านการวัดและประเมินผลตามจริง คือการนำ AI มาช่วยในการประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนหรือการสอนของครูผู้สอนตามสภาพจริง 4. ด้านการจัดเก็บข้อมูลสารสนเทศ คือการนำ AI มาช่วยในการจัดเก็บข้อมูลการนิเทศภายในสถานศึกษาให้เป็นปัจจุบัน และเป็นระบบ 5. ด้านการรายงานผลการดำเนินการ คือการนำ AI มาช่วยในการรายงานผลงานการนิเทศครูผู้สอนผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล แพรตฟอรมออนไลน์ ช่วยลดภาระงานเอกสาร และเพิ่มความแม่นยำ รวดเร็ว และต่อเนื่องในการติดตามผล ซึ่งแต่ละด้านสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการประยุกต์ปัญญาประดิษฐ์เข้าสู่กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาค้นพบแนวทางในการปฏิบัติงานในด้านการบริหารที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการนิเทศภายในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเรียนรู้และนำข้อมูลต่างๆไปช่วยจัดการ ดังนี้ ด้านที่ 1 ด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา AI สามารถเพิ่มศักยภาพในการทำงานของผู้บริหารได้ดี เป็นการลดภาระงานของผู้บริหารที่มากและซ้ำซ้อน อาทิ การจัดการข้อมูล การติดตามและการรายงานผล ซึ่งทำให้ผู้บริหารสามารถตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ได้มากขึ้น ทั้งยังช่วยวิเคราะห์ข้อมูลแนวโน้มและข้อเสนอแนะเพื่อการวางแผนที่ตรงจุด ด้านที่ 2 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรในองค์กร AI มีความสามารถในการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู และสามารถจัดการเรียนรู้ อบรมเพื่อเป็นการเสริมทักษะความสามารถเฉพาะบุคคลได้อย่างต่อเนื่อง และตรงจุด ด้านที่ 3 ด้านการสร้างความถูกต้องตรวจสอบได้ AI สามารถจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลได้แบบตรงประเด็นได้แบบเรียลไทม์ ทำให้การบริหารภายในสถานศึกษามีข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัย รองรับการติดตามผลและการประเมินได้อย่างเป็นระบบ ด้านที่ 4 ด้านการสร้างการสื่อสารที่ดีวัฒนธรรมองค์กรแห่งนวัตกรรม AI เพื่อช่วยสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในที่ดีภายในสถานศึกษา อาทิ การใช้เครื่องมือสื่อสารอัตโนมัติ และการสร้างระบบเรียนรู้แบบปรับตัวให้เหมาะสม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของ Miao et al. (2021) ที่เห็นว่า AI สามารถสนับสนุนการศึกษาได้ใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ การจัดการ การเรียนรู้ และการประเมินผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการนิเทศภายใน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Chen et al. (2023) ที่พบว่า AI สามารถช่วยผู้บริหารในการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจในการนิเทศครูแต่ละคนได้อย่างเหมาะสมกับบริบทเฉพาะบุคคล

สรุป

การนิเทศภายในด้วยปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ถือเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบหลักของผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะต้องเป็นผู้นำทางด้านการวางแผนดำเนินการ การคิดวิเคราะห์ข้อมูล รูปแบบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ และลงมือปฏิบัติตามแผนกิจกรรมตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ เพื่อเป็นการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่ดีให้แก่ครูผู้สอนไปสู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากบทความนี้ผู้เขียนได้รวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษาทั้งในและต่างประเทศ เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบระบบนิเทศภายในอย่างมีประสิทธิภาพด้วยปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) รวมถึงแนวทางที่ช่วยส่งเสริมนโยบายการนำนวัตกรรม

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์นี้ไปใช้ในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยบทความนี้ชี้ให้เห็นว่าปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI จะสามารถสามารถเป็นตัวช่วยที่ดีในการสนับสนุนกระบวนการจัดการนิเทศภายในสถานศึกษาด้วยกระบวนการตามด้านต่างๆได้อย่างไม่ซับซ้อน มีความถูกต้องโปร่งใส แม่นยำ รวดเร็ว และสามารถตรวจสอบได้ ท้ายที่สุดนี้ผู้เขียนขอเสนอให้ผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่ เป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงที่พร้อมขับเคลื่อน สนับสนุน และส่งเสริมการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาสู่มาตรฐานสากลและรองรับการศึกษาในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). คู่มือการบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษา. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญชนก พุทธิจันทร์. (2563). ปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial Intelligence). สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2568, จาก <https://www.lib.ku.ac.th/2024/article/view/468>
- ญาณิ ญาณะโส. (2562). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยะของ และตราด. สืบค้นเมื่อ 13 เมษายน 2568, จาก <https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=330&group=20>
- ภคพร เลิกนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ ๔) พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 102 ก, 19 ตุลาคม 2562.
- รัชฎาภรณ์ ทิพย์กาญจนรัตน์. (2563). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. วารสารวิจัยบริหารการพัฒนา, 10(3), 124–125.
- ศิริพร อิมชื่น. (2566). บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายใน. นครราชสีมา: สถาบันพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา. สืบค้นเมื่อ 24 เมษายน 2568, จาก https://doi.nrct.go.th//ListDoi/listDetail?Resolve_Doi=10.14456/jeir.2023.21
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). แนวทางการขับเคลื่อนการบริหารการศึกษาโดยใช้ข้อมูล (Data-Driven Management). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- หน่วยศึกษานิเทศก์. (2562). แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน “2562 ปีทองแห่งการนิเทศภายใน ห้องเรียนเป็นฐานเพื่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน”. กรุงเทพฯ: หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- แผนปฏิบัติการด้านปัญญาประดิษฐ์แห่งชาติเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (พ.ศ. 2565–2570). (ไม่ปรากฏปี). สืบค้นเมื่อ 11 เมษายน 2568, จาก <https://ai.in.th/wp-content/uploads/2022/12/20220726-AI.pdf>

การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 8
“ก้าวข้ามขอบเขตความรู้สู่การเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างยั่งยืน”
วันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2568

- Chen, X., Xie, H., Zou, D., & Hwang, G. J. (2020). Application and theory gaps during the rise of Artificial Intelligence in education. *Computers and Education: Artificial Intelligence*, 1, 100002. <https://doi.org/10.1016/j.caeai.2020.100002>
- Miao, F., Holmes, W., Huang, R., & Zhang, H. (2021). *AI and education: A guidance for policymakers*. UNESCO Publishing.
- Ministry of Education. (2023). *AI for smart school leadership: Innovations in internal supervision*. Bangkok: Office of the Basic Education Commission.
- OECD. (2021). *AI and the future of skills, Volume 1: Capabilities and assessments*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/5f7c3a75-en>
- UNESCO. (2021). *AI and education: Guidance for policy-makers*. Paris: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization.